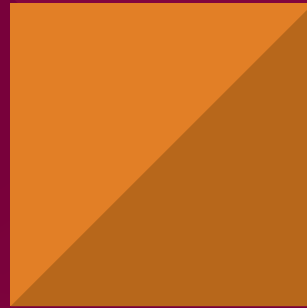

Ministria e Arsimit e Shkencës dhe e Teknologjisë
Ministarstvo Obrazovanja, Nauke i Tehnologije
Ministry of Education, Science and Technology

**PLANI INDIVIDUAL I ARSIMIT (PIA)
DHE UDHËZUESI PËR HARTIMIN
E PLANIT INDIVIDUAL TË ARSIMIT
PËR FËMIJË ME NEVOJA
TË VEÇANTA ARSIMORE**

Ministria e Arsimit e Shkencës dhe e Teknologjisë
Ministarstvo Obrazovanja, Nauke i Tehnologije
Ministry of Education, Science and Technology

**PLANI INDIVIDUAL I ARSIMIT (PIA)
DHE UDHËZUESI PËR HARTIMIN
E PLANIT INDIVIDUAL TË ARSIMIT
PËR FËMIJË ME NEVOJA
TË VEÇANTA ARSIMORE**

MINISTRIA E ARSIMIT SHKENCËS DHE TEKNOLOGJISË

Departamenti për Politikat e Arsimit Parauniversitar

Divizionii për Arsim me Nevoja të Veçanta

Redaktor gjuhësor

Sulejman Dermaku

Radhitja Kompjuterike

Pi Communication

Dizajni i Ballinës

Gojart Sejdiu

Pi Communications

Shtypi

Pi Communication

Rishikimi i dokumentit të Planit Individual të Arsimit (PIA) është mbështetur nga Save the Children në Kosovë. Përgjegjësinë për përmbajtjen e këtij materiali e mban plotësisht hartuesi dhe Save the Children nuk ndan medoemos pikëpamjet dhe interpretimet e shprehura në këtë botim.

Save the Children është organizatë lidere e pavarur në botë për fëmijë, e cila punon në më shumë se 120 shtete. Save the Children në Kosovë punon që nga viti 1997 dhe zhvillon programe në fushën e mbrojtjes së fëmijës, qeverisjes së të drejtave të fëmijës, arsimit, shëndetit dhe të ushqyerit, dhe reagimit humanitar.

PËRMBAJTJA

HYRJE	4
UDHËZIME PËR PLOTËSIMIN E FORMËS SË PIA-s	8
I PJESA ADMINISTRATIVE	9
II PJESA PEDAGOGJIKE	11
III PJESA REHABILITUESE	26
PLANIFIKIMI I TRANSICIONIT	28
FORMA E PLANIT INDIVIDUAL I ARSIMIT (PIA)	32
I PJESA ADMINISTRATIVE	33
II PJESA PEDAGOGJIKE	35
III PJESA REHABILITUESE	42
IV PLANIFIKIMI I TRANSICIONIT	43
FJALORTH TERMINOLOGJIK	49
REFERENCAT	53

HYRJE

Çfarë është Plani Individual i Arsimit?

Plani Individual i Arsimit (PIA) është dokument zyrtar pedagogjik, i cili hartohet për fëmijët me nevoja të veçanta arsimore, për të cilët ekipi vlerësues komunal apo edhe ekipi në nivel institucioni ka marrë vendim për arsim me nevoja të veçanta arsimore.

Plani Individual i Arsimit shërben për planifikimin sistematik të nxënies, mësimdhënies, për mbështetjen dhe ndjekjen e përparimit individual të fëmijës.

Plani individual i arsimit duhet të zhvillohet përmes një procesi bashkëpunues, duke përfshirë shkollën, prindërit, fëmijët (kur është e përshtatshme) dhe personelin tjetër përkatës. PIA është një dokument i besueshëm (konfidencial) dhe informatat për të mund t'u jepen të tjerëve vetëm me lejen e prindërve. Ai i referohet përshtatjes së kurrikulës dhe fokusohet në nevojat me prioritet të nxënësit.

PIA përcakton:

- » Qëllimet edukative, arsimore të fëmijës për periudhën që zgjat plani individual
- » Rezultatet e nxënies të fëmijës, përmes të cilave realizohet qëllimi i synuar
- » Metodatat dhe format e punës, të nevojshme për të realizuar rezultatet e nxënies
- » Burimet e nevojshme për shërbimet që duhet ofruar si dhe burimet ekzistuese
- » Përmbajtjen e individualizuar të lëndëve mësimore ose të fushave të aktiviteteve
- » Format e vlerësimit të fëmijës
- » Personat përgjegjës për hartimin dhe zbatimin e PIA-s
- » Procesin e monitorimit dhe të rishikimit të tij.

Cilësia e procesit për zhvillimin e Planit Individual të Arsimit në një mënyrë përcakton cilësinë dhe efektivitetin e planit. Koordinimi i bashkëpunimit dhe i përgjegjësive midis aktorëve të ndryshëm është thelbësor.

Kush duhet të ketë një Plan Individual të Arsimit?

PIA hartohet për të gjithë fëmijët që, nga ekipi vlerësues komunal apo ekipi i shkollës, vlerësohen se kanë nevojë për mbështetje arsimore përmes planifikimit të PIA-s. Vendimi për arsimin me nevoja të veçanta merret për një periudhë të kufizuar kohore (së paku 2 vjet). Pas periudhës së caktuar kohore, ekipi vlerësues komunal rivlerëson nevojat e fëmijës për mbështetje

dhe pastaj merr vendim nëse duhet të vazhdohet apo të ndërpritet vendimi për arsim me nevoja të veçanta arsimore. Në rastet kur shihet se fëmija ka ndryshime të dukshme, mund të bëhet rivlerësimi edhe më herët dhe ekipi brenda shkollës të rekomandojë që të rishikohet vendimi për arsim me nevoja të veçanta.

Si ndërlikohet Plani Individual i Arsimit me kurrikulën e përgjithshme?

PIA shërben për mbështetjen dhe planifikimin e edukimit dhe arsimimit të fëmijëve dhe mësimeve, duke ofruar informata të strukturuar mirë për qëllimet individuale të nxënësve për mësim, mbështetje të nevojshme, synime të arritura dhe vlerësim.

Qëllimi parësor i PIA-s është që të mbështesë edukimin dhe arsimin e fëmijës, në mënyrë që ai/ajo të mund të përfitojë maksimalisht bazat përbrenda mundësive dhe potencialit të tij/saj apo të ndjekë kurrikulën e rregullt për aq sa është e mundur.

Në PIA përcaktohen qëllimet afatshkurtra dhe afatgjata për nxenie të fëmijës, mbi të cilën planifikohet mbështetja përkatëse për të, në mënyrë që ai/ajo të mund t'i arrijë rezultatet e të nxënësit.

Në rastet kur parashihet që fëmija nuk mund t'i arrijë rezultatet në disa lëndë mësimore apo fusha të aktiviteteve, lënda e caktuar mund të individualizohet, kështu që përcaktohen rezultatet e të nxënësit për fëmijën që duhet t'i arrijë për atë lëndë apo fushë. Në raste të tilla edhe vlerësimi bëhet në mënyrë individuale, në bazë të rezultateve të përcaktuara.

Individualizimi i përmbajtjeve të lëndëve mund të bëhet vetëm në ato lëndë në të cilat fëmija ka vështirësi të theksuara për të nxënë, kurse në lëndët e tjera fëmija mund të ndjekë përmbajtjet sipas kurrikulës së rregullt, pa pasur nevojë për ndryshime të përmbajtjeve.

Kush është përgjegjës për iniciimin e Planit Individual të Arsimit?

Iniciativa për hartimin e PIA-s mund të vijë nga mësimeve, edukatori, gjithmonë me lejen e prindërve. Kërkesën për hartimin e PIA-s, edukatori, mësimeve apo kujdestari i klasës e paraqet te drejtori i shkollës, i cili atë ia përcjellë ekipit vlerësues komunal për vlerësim apo rivlerësim të nxënësit. Ekipi vlerësues komunal, pas vlerësimit, vendos nëse fëmija duhet të vazhdojë me PIA, me lëndë të individualizuara apo me mësimeve sipas fushave të aktiviteteve.

Kush i organizon takimet për hartimin e Planit Individual të Arsimit?

Organizmin e takimeve për hartimin e PIA-s e bën edukatorja/ mësuesja, me mbështetjen e mësuesit/edukatorit mbështetës, mësuesit udhëtues, kur është e mundur të organizojë takimet e nevojshme për të gjithë anëtarët e hartimit të PIA-s.

Drejtori, bashkë me edukatoren/mësimdhënësin e klasës, sipas nevojave të fëmijës, vendosin se kush duhet të marrë pjesë në këto takime dhe kush duhet t'i ftojë pjesëmarrësit. Në takimin e parë vendoset se kush do të jetë përgjegjës për vazhdimin e procesit.

Kush merr pjesë në takimet për hartimin e Planit Individual të Arsimit?

Në takimet për hartimin e PIA-s marrin pjesë: edukatori/ mësimdhënësi i klasës, prindi apo kujdestari i fëmijës, mësimdhënësi mbështetës, mësuesi udhëtues, mësimdhënësi lëndor, ofruesit e tjerë të shërbimeve profesionale në shkollë (pedagogu, psikologu). Drejtori i shkollës duhet të jetë i informuar për procesin e PIA-s dhe të sigurojë mbarëvajtjen e procesit.

Kur duhet rishikuar një Plan Individual i Arsimit?

Një Plan Individual i Arsimit duhet rishikuar së paku dy herë në vit dhe në çdo rast transicioni (ku përfshihet ndërrimi i shkollës, apo çdo ndryshim tjetër në arsimimin e fëmijës, për shembull: ndërrimi i nivelit, i klasës, i shkollës, i komunës etj.).

Procesi i rishikimit kërkon pjesëmarrjen e personelit përkatës, që punon me fëmijën dhe çdo rezultat i vërejtur duhet të raportohet tek prindi/ kujdestari i fëmijës. Rishikimi i planit individual mund të mos kërkojë rishikimin e qëllimit të tij, por varësisht nga rezultatet e prezantuara mund të rishikohen rezultatet e të nxënës dhe të riformulohen rezultatet e pritshme për pjesën e mbetur të planit.

Kush duhet ta plotësojë Planin Individual të Arsimit?

Plotësimi i Planit Individual të Arsimit është përgjegjësi e edukatorit/ mësuesit, i cili në grupin/klasën e tij ka fëmijën, në bashkëpunim të ngushtë me prindërit. Drejtori duhet të jetë i informuar për procesin. Një kopje të PIA-s duhet ta ketë prindi/kujdestari i fëmijës dhe një kopje të jetë pjesë e dosjes së nxënësit.

UDHËZIME PËR PLOTËSIMIN E FORMËS SË PIA-s

I PJESA ADMINISTRATIVE

Pjesa administrative e PIA-s ka për qëllim të mbledhë të dhënat kryesore të fëmijës për të cilat paraprakisht është pajtuar prindi ose kujdestari i tij.

Pjesa administrative përbëhet prej pesë (5) pikave, të cilat synojnë të mbledhin informata themelore për fëmijën për të cilin krijohet PIA. Pikat e pjesës administrative të PIA-s janë të radhitura si më poshtë:

1. Të dhënat për fëmijën

Këtu kërkohet të shkruhen të dhënat e sakta: emri dhe mbiemri i fëmijës, datëlindja e fëmijës, emri dhe mbiemri i prindit ose kujdestarit, vendbanimi, numri i telefonit (fiks ose celular), adresa e postës elektronike (të prindit dhe fëmijës, nëse kanë), emri i institucionit arsimor, klasa apo grupmosha së cilës i përket fëmija. Gjithashtu duhet shënuar edhe gjuha amtare e fëmijës (p.sh., gjuha e shenjave për fëmijët e shurdhër) dhe gjuha e komunikimit (p.sh., përmes fotografive, simboleve etj.) si dhe emri i mësimitdhënësit/edukatorit të grupit, klasës.

2. Historiku i shkollimit paraprak

Në këtë pjesë shënohen informata për shkollimin paraprak të fëmijës. Ky informacion merret gjatë bashkëbisedimit me prindin ose kujdestarin e fëmijës dhe është e dëshirueshme që, përveç emrit të shkollës apo institucionit parashkollor ku ka qenë më parë fëmija, të shënohet edhe vendi i institucionit arsimor.

3. Gjendja shëndetësore paraprake dhe aktuale

Këtu shënohen të gjitha informacionet për gjendjen shëndetësore, duke plotësuar rubrikat e mëposhtme dhe kush është përgjegjës për këtë gjatë kohës kur fëmija është në shkollë:

- **Rekomandimet mjekësore:** Nëse ka rekomandime dhe këto rekomandime janë bërë nga personeli shëndetësor, si, p.sh.: fiziatrit, neurologu etj. në formë të shkruar.
- **Intervenimet:** Nëse fëmija, për shkak të sëmundjes apo anomalive të lindura, u është nënshtruar ndërhyrjeve kirurgjike.

- **Rehabilitim:** Nëse fëmija ka përfituar prej seancave (re)habilituese, si, p.sh.: psikosociale, motorike, zhvillimit të të folurit apo vazhdon të ndjekë ndonjë seancë a program me qëllim (re)abilitimi.
- **Terapitë mjekësore:** Nëse fëmija është duke marrë terapi mjekësore, të përshkruar nga personeli mjekësor, kjo terapi duhet shënuar.
- **Pajisjet mbështetëse:** Këtu shënohen pajisjet e veçanta mjekësore, që fëmija i përdor, p.sh.: mjete ndihmëse të dëgjimit, pajisje ndihmëse për lëvizje etj.
- **Shërbimet e tjera:** Nëse fëmija rregullisht apo kohë pas kohe përfiton shërbime që kanë të bëjnë me zhvillimin e përgjithshëm të tij.

4. Institucioni arsimor ku fëmija do të vijojë mësimin:

Kërkohet të plotësohet tabela për institucionin arsimor ku do të vijojë mësimin fëmija, si dhe përcaktimi i orarit të plotë apo të pjesshëm.

5. Shërbimet brenda dhe jashtë institucioneve edukativo-arsimore

Kërkohet të shënohen informatat për shërbimet ekzistuese që ofrohen brenda institucionit arsimor dhe shërbimet e tjera që merren jashtë institucionit arsimor.

II PJESA PEDAGOGJIKE

Pjesa pedagogjike është pjesa më e rëndësishme e PIA-s. Në këtë pjesë duhet të ketë informata për gjendjen aktuale të fëmijës, d.m.th. aftësitë, shkathtësitë, prirjet dhe nevojat. Duhet të përshkruhen qartë qëllimet dhe rezultatet e të nxënit, metodat e punës, përshtatjet, materialet e nevojshme didaktike për punë dhe mënyrat e vlerësimit të fëmijës.

Në vazhdim do të shpjegohen procedurat dhe mënyra si duhet të plotësohet pjesa pedagogjike e PIA-s.

1. Niveli i gjendjes aktuale të fëmijës

Që të mund t'i caktojme qëllimet dhe rezultatet e të nxënit të fëmijës, duhet të jemi të njohur me gjendjen e përgjithshme të tij; aftësitë, shkathtësitë dhe nevojat e fëmijës në fusha të ndryshme. Këtu përshkruajmë aftësitë, shkathtësitë, prirjet dhe nevojat e fëmijës, bazuar në informatat që merren nga personat që punojnë me fëmijën (referojuni raportit të ekipit vlerësues komunal) dhe nga familja. Këtu duhet të shënohet edhe data kur është bërë përshkrimi i gjendjes aktuale të fëmijës.

Përshkrimi i gjendjes aktuale të fëmijës duhet të bëhet në bazë të fushave të zhvillimit të fëmijës, siç janë:

1. Fusha e zhvillimit njohës
 - p.sh., përdorimi aktiv i shqisave, përzgjedhja, kategorizimi, zgjidhja e problemeve, të kuptuarit e shkakut – pasojës, të menduarit, kreativiteti etj.;
2. Fusha e zhvillimit social – emocional
 - p.sh., shkathtësitë shoqërore dhe shkathtësitë për bashkëpunim, të shprehurit, identifikimi dhe menaxhimi i ndjenjave, vetëmenaxhimi;
3. Fusha e zhvillimit të gjuhës dhe komunikimi
 - p.sh., komunikimi verbal (gjuha, të folurit, shenjat, të shprehurit, fjalori, leximi) dhe jo verbal (shkrimi, gjuha e shenjave, simboleve, gjestet, gjuha trupore) etj.
4. Fusha e zhvillimit fizik dhe motorik
 - p.sh., shkathtësitë e mëdha dhe të vogla motorike; ekuilibri, koordinimi (sy-dorë), ritmi, tonusi i muskujve, lëvizja etj.
5. Fusha e shkathtësive të jetës së përditshme
 - p.sh., pjesëmarrja aktive në mjedisin që e rrethon, niveli i vetiniciativës, niveli i pavarësisë, shëndeti, siguria, shkathtësitë për jetë, aktivitetet e kohës së lirë etj.

2. Qëllimi

Qëllimi kryesor i PIA-s është që fëmija maksimalisht të përfitojë nga procesi mësimor, bazuar në nevojat, mundësitë dhe potencialin e tij/saj. Për të arritur rezultatet e synuara, duhet të përcaktohen qëllime të qarta dhe të arritshme për fëmijën, bazuar në potencialet e tij/saj.

Qëllimi-et janë caqe që ne synojmë t'i arrijmë brenda një periudhe të caktuar kohore (një vit shkollor). Qëllimet përcaktohen varësisht nga lëndë apo fusha ku fëmija ka nevojë (lexim, shkathtësi shoqërore, komunikim etj.), nga orientimi i sjelljes (përmirësim, ruajtje, etj.) dhe niveli i arritjes (deri në moshën, nivelin, pa ndihmë etj.).

3. Lëndët e individualizuara

Aplikimi i PIA-s në lëndë të caktuara mund të bëhet atëherë kur fëmija ka vështirësi të theksuara për të kuptuar përmbajtjet e një lënde dhe nuk është në gjendje të arrijë rezultatet e pritura minimale në atë lëndë, edhe pasi të jenë bërë përpjekje serioze në këtë drejtim. Pas kësaj, ajo lëndë mund të individualizohet. Rezultatet e pritshme për lëndë caktohen sipas nevojave dhe mundësive të fëmijës, jo duke u bazuar në nivelin e klasës, përfshirë edhe vlerësimin i cili bëhet në bazë të realizimit të rezultateve të pritshme.

Kjo nuk do të thotë se gjithnjë duhet të individualizohet ndonjë lëndë. Ka raste kur fëmija nuk ka fare nevojë për ndonjë individualizim të lëndëve, por vetëm për ndonjë mbështetje me mjete konkretizuese didaktike dhe mësimore, si, p.sh., me libra në alfabetin e Brajlit etj., thjeshtësim të përmbajtjes lëndore, në mënyrë që të mund ta ndjekë kurrikulën e rregullt.

Këtu shënohen vetëm ato lëndë, të cilat individualizohen, përshtaten sipas nevojës së fëmijës. Në këtë pjesë shënohen rezultatet e të nxënit që fëmija duhet t'i arrijë në lëndën përkatëse.

Nëse fëmija/nxënësi ka nevojë për një ose më tepër lëndë të individualizuara, gjithmonë sipas nevojave individuale të tij/saj, atëherë për secilën lëndë shënohet një faqe e veçantë.

Data

Këtu duhet të shënohet data kur është bërë individualizimi i asaj lënde.

Numri i orëve të përcaktuara

Këtu përshkruhet dhe shpjegohet numri i orëve që fëmija do të ndjekë lëndën e individualizuar, gjithmonë atëherë kur numri ndërron nga ai që është i përcaktuar sipas kërkesave të kurrikulës së rregullt. D.m.th., nëse fëmija do të ketë orë më tepër apo më pak orë sesa numri i përcaktuar sipas kurrikulës së rregullt.

Emri i mësimdhënësit

Këtu shkruhet emri i mësimdhënësit që është përgjegjës për lëndën e individualizuar.

Aftësitë dhe shkathtësitë e fëmijës për lëndë

Këtu duhet të shkruhen anët e forta të fëmijës; çka di fëmija, çka mund të bëjë fëmija, çka i pëlqen dhe të gjitha përparësitë mbi të cilat mund të ndërtohen njohuritë dhe shkathtësitë e tjera në atë lëndë.

Nevojat arsimore të fëmijës/ nxënësit për lëndë

Nevojat identifikohen sipas vështirësive që fëmija has në procesin e të nxënimit në atë lëndë. Këtu është me rëndësi të shënohen nevojat më me prioritet, të cilat ndikojnë dukshëm në të nxënimit e fëmijës.

Nevojat e të mësuarit me prioritet identifikohen vetëm për ato fusha ku fëmija është duke pasur vështirësi dhe që lidhen me lëndën e individualizuar.

Rezultatet e të nxënimit

Kur individualizohet një lëndë mësimore, kjo do të thotë se caktohen rezultatet e të nxënimit sipas nevojave të fëmijës, në mënyrë që përmbajtja e lëndës mësimore t'i përgjigjet nivelit të shkathtësive apo arritjeve të nxënësit.

Rezultatet e të nxënimit përkufizohen, si: "Deklarata që përshkruajnë atë se çfarë duhet të dijë, të besojë, të vlerësojë dhe të jetë i aftë për të bërë një nxënës/se në fund të një klase, shkalle apo niveli". Ato shprehin një varg arritjesh, duke përfshirë: njohuritë, shkathtësitë, qëndrimet dhe vlerat.

Këtu shënohen rezultatet e nxënies së lëndës përkatëse, të cilat pritet t'i arrijë fëmija. Rezultatet e nxënies duhet të caktohen në bazë të aftësive dhe prirjeve

të fëmijës, e jo sipas kërkesave të lëndës në nivel të klasës, d.m.th. të mos kapërcehen shkathtësitë themelore që nuk i ka arritur fëmija. (P.sh., në lëndën e matematikës të mos kërkohet që fëmija të mësojë ekuacionet me dy ose tri të panjohura, nëse ende nuk i

Rezultatet e nxënies janë deklarata të cilat duhet të realizohen në mënyrë të strukturuar. Struktura e rezultatit të nxënies për lëndë përmban katër pjesë kryesore: Aktiviteti (A), Objekti (O), Kushtet (K) dhe Kërkesat (K).

Shembull i drejtë i shkrimit të një rezultati

Nxënësi/sja:

Ndërlidh (aktiviteti) dy apo më shumë (kriteri) gjëra/objekte (objekti) me ngjyrë të njëjtë (kushti)

ka mësuar veprimet e thjeshta matematikore të mbledhjes, zbritjes, pjesëtimt dhe shumëzimit me dhjetëshe).

Për caktimin e përmbajtjeve mësimore, mësimsdhënësi mund të përdorë librat e klasave të ndryshme dhe kurrikulën përkatëse si dhe materiale të tjera ndihmëse, si mjete për të planifikuar procesin e të nxënies dhe çka pritet në të ardhmen nga fëmija.

Rezultatet e të nxënies duhet të jenë reale, konkrete, të vëzhgueshme, të matshme dhe të përcaktuara në kohë. Është me rëndësi që përmbajtja të caktohet me kujdes, ngase mësimsdhënësia dhe vlerësimi bazohen në realizimin e përmbajtjes së caktuar.

Duhet të kemi kujdes, sepse rezultatet e të nxënies sfidojnë fëmijën në nivelin aktual. Nëse mësimsdhënësi vlerëson që rezultatet e të nxënies janë arritur më parë sesa është përcaktuar, atëherë ai duhet të shkruajë pritshmëri të reja, pa e pritur kohën e rishikimit. Në të kundërtën, nëse pritet kanë qenë tepër të larta dhe nuk janë arritur, ato duhet të përshtaten.

Rezultatet e pritura duhet të vazhdojnë deri në përmbushjen e tyre, pavarësisht nga përcaktimi i kohës.

Metodat dhe format e punës (përshkrimi i metodave dhe formave të punës)

Këtu përshkruhen të gjitha metodat dhe format që duhet të përdoren nga edukatori/ mësuesi për të arritur rezultatet e përcaktuara për fëmijën. Metodat dhe format duhet të jenë në përputhje me përmbajtjen e përcaktuar, gjithmonë duke synuar që ato të arrijnë efektin maksimal të asaj që ne synojmë të arrijmë te nxënësi. Mësuesi duhet të hulumtojë metoda, forma pune

sa më efektive dhe të llojlojshme, të shoqëruara me mjete adekuate. Disa nga format e punës mund të jenë: metoda e punës individuale, në grupe, në çifte, me projekte tematike, ndihmë nga bashkëmoshatarët etj.

Materialet didaktike

Këtu përshkruhen të gjitha materialet didaktike, që përdoren në klasë me fëmijën për arritjen e rezultateve të të nxënit, p.sh., përdorimi i mjeteve tekniko-teknologjike, mjetet ndihmëse, si: zmadhuesit, fotografitë, ilustrimet, lodrat logjike etj.

Mbështetja nga resurset brenda dhe jashtë institucionit

Këtu shënohen të gjitha format e mbështetjes, resurset që i merr fëmija/ nxënësi gjatë procesit mësimor, si: mbështetja nga mësuesi udhëtues, mësuesi mbështetës, asistenti, prindi, mësimi shtesë, aktivitete të tjera etj.

Metodat e vlerësimit të fëmijës

Vlerësimi i nxënësve me nevoja të veçanta bëhet sipas Udhëzimit Administrativ nr.08/28 për vlerësimin e nxënësve sipas kornizës së kurrikulës së arsimit parauniversitar të Republikës së Kosovës, neni 15, vlerësimi i nxënësve me nevoja të veçanta arsimore, i cili thekson se vlerësimi i nxënësve me nevoja të veçanta (që kanë vështirësi të theksuara në të nxënë) bëhet në harmoni me rezultatet e të nxënit, të përcaktuara në kurrikulë dhe në PIA.

Në këtë pjesë përshkruhen metodat dhe teknikat e vlerësimit, të cilat përdoren për vlerësimin e të nxënit të fëmijës, d.m.th. çfarë metoda/instrumente të vlerësimit janë përdorur. Është me rëndësi që të përdoret shumëllojshmëri e metodave dhe teknikave të vlerësimit në mënyrë që t'u jepet mundësia fëmijëve me nevoja të veçanta arsimore të demonstrojnë njohuritë dhe shkathtësitë e tyre. Metodat e vlerësimit duhet të bazohen në aftësitë, shkathtësitë dhe përparësitë e fëmijës, në mënyrë që të mos kufizojnë shprehjen e talentit dhe aftësive të tij. Duhet të kujdesemi që gjatë vlerësimit të fëmijës të sigurojmë një mjedis të qetë dhe të përshtatshëm, që mundëson performancën maksimale të fëmijës.

Shembuj të metodave vlerësuese që mund të përdoren, përfshijnë si në vijim:

- testet e administruara individualisht ose për grupe të vogla
- lejimin e kohës shtesë për nxënësit për të plotësuar testet apo detyrat
- lejimin e përgjigjeve me gojë
- thjeshtësimin e gjuhës së përdorur dhe udhëzimeve për pyetjet në teste, përdorimin e fotografive dhe simboleve
- përdorimin e mjeteve konkrete gjatë vlerësimit
- inkurajimin e vetëvlerësimit të nxënësve
- vlerësimin me anë të projekteve individuale ose grupore
- vlerësimin me anë të portfolios etj.

Për më tepër mund t'i referoheni Dokumentit "Vlerësimi sipas kurrikulës së bazuar në kompetenca", MASHT, korrik 2016

Përshkrimi i nivelit të arritjes së rezultateve të të nxënit

Këtu përshkruajmë veprimet kryesore që personat përgjegjës kanë ndërmarrë gjatë punës me fëmijën, si: niveli i arritjes së rezultateve të të nxënit, metodat dhe format e punës, materialet didaktike që janë përdorur si dhe hapat e veprimet për muajt në vazhdim për arritjen e rezultateve.

Po ashtu, këtu duhet të theksohen ndryshimet, vonesat apo vështirësitë që kanë dalë, veç atyre që janë planifikuar më parë. Kjo pjesë duhet të plotësohet gjatë gjysmëvjetorit të parë dhe të dytë

4. Forma e punës pedagogjike sipas fushave të aktiviteteve

Mësimdhënia për fëmijët e moshës parashkollore mund të organizohet përmes fushave të aktiviteteve:

- Fusha e zhvillimit të gjuhës dhe komunikimi
- Fusha e zhvillimit fizik dhe motorik
- Fusha e zhvillimit social-emocional
- Fusha njohëse dhe njohuritë e përgjithshme
- Fusha e shkathtësive të jetës së përditshme

Fushat e aktiviteteve janë të lidhura ngushtë me njëra-tjetrën, ndaj zhvillimi i njëjës ndërliidhet edhe me zhvillimin e tjetrës.

Për disa fëmijë mund të jetë e arsyeshme që procesi edukativo-arsimor të organizohet pjesërisht, sipas lëndëve (të individualizuara), e pjesërisht sipas fushave të aktiviteteve.

Fëmija mund të aftësohet në një ose më shumë fusha aktiviteteve, gjithmonë duke u bazuar në nevojat individuale të tij. Për secilën fushë të aktiviteteve duhet të shkruhet në një faqe të veçantë.

Data

Këtu duhet të shënohet data kur është planifikimi i mësimdhënies në bazë të fushave të aktiviteteve.

Edukatorët përgjegjës

Këtu shënohen emrat e mësimdhënësve apo edukatorëve, që janë duke punuar në fushën e caktuar të aktiviteteve me fëmijën.

Aftësitë dhe shkathtësitë e fëmijës për fushë

Këtu duhet të shënohen anët e forta të fëmijës. Këtu përshkruhet çka di fëmija, çka mund të bëjë fëmija, çka i pëlqen dhe të gjitha përparësitë mbi të cilat mund të ndërtohen njohuritë dhe shkathtësitë e tjera në atë fushë të aktiviteteve.

Nevojat edukative të fëmijës për fushë

Nevojat identifikohen sipas vështirësive që fëmija i has në procesin e të nxënies. Këtu është me rëndësi të shënohen nevojat më me prioritet, të cilat ndikojnë dukshëm në të nxënies e fëmijës.

Nevojat me prioritet në të mësuar identifikohen vetëm për ato fusha ku fëmija është duke pasur vështirësi dhe që lidhen me fushën e aktiviteteve.

Rezultatet e zhvillimit dhe të nxënies

Kur mësimdhënia zhvillohet në bazë të fushave të aktiviteteve, me rëndësi është të caktohen rezultatet e pritshme, sepse vlerësimi pastaj do të bazohet në këto qëllime të caktuara. Secila fushë e aktiviteteve mund të ndahet në elemente më të vogla që do të mbulohen:

Fusha e zhvillimit të gjuhës dhe komunikimi

- Ideja kryesore është që të mbështetet orientimi në mjedisin përreth dhe kuptimi e prodhimi i shprehjeve të ndryshme, duke ofrua përvoja dhe njohuri përmes shqisave të ndryshme të vetvetes dhe të mjedisit.
- P.sh., të shprehurit, fjalori, njohja e shkronjave ose fjalëve, simboleve, shenjave, përdorimi i komunikimit, të menduarit.

Fusha e zhvillimit fizik

- Ideja kryesore është që të forcohet vetëdijesimi i nxënësve për trupin e tyre, të mbështetet zhvillimi i shkathtësive të mëdha dhe të vogla motorike dhe kështu të rritet niveli i aktivitetit fizik.
- P.sh., shkathtësitë e mëdha dhe të vogla motorike, ekuilibri, koordinimi, ritmi i muskujve, tonusi, lëvizja, koordinimi sy-dorë/këmbë.

Fusha e zhvillimit social-emocional

- Ideja kryesore është që të zhvillohen shkathtësitë shoqërore të nxënësve në marrëdhënie shoqërore dhe në rrethe të ndryshme, duke mbështetur zhvillimin e ndjenjave dhe duke ofruar mundësi për pjesëmarrje në mjedise të ndryshme.
- P.sh., shkathtësitë shoqërore dhe shkathtësitë për bashkëpunim, të shprehurit, identifikimi dhe menaxhimi i ndjenjave, vetëmenaxhimi.

Fusha njohëse dhe njohuritë e përgjithshme

- Ideja kryesore është që të aktivizohet përdorimi i shqisave për ta kuptuar mjedisin që e rrethon, në mënyrë që nxënësi të mund të vepronte arsyeshëm në mjedisin e vet, të jetë aktiv në komunikim dhe të mësojë për të klasifikuar informatat, për t'i lidhur ato dhe ngjarjet në mënyrë të arsyeshme.
- P.sh., stimulimi i shqisave, përzgjedhja, kategorizimi, zgjidhja e problemeve, të kuptuarit shkak-pasojës.

Fusha e shkathtësive të jetës së përditshme

- Ideja kryesore është që të mbështetet pjesëmarrja aktive e nxënësit në veprimet e mjedisit që e rrethon duke e rritur vetaktivitetin dhe pavarësinë.
- P.sh., lëvizja në hapësirë, ngrënia, higjiena personale, veshja, shëndeti, siguria, shkathtësitë për jetë, aktivitetet e kohës së lirë, sporti i pavarur.

Këtu shkruhen përmbajtjet e fushës që presim t'i zotërojë fëmija. Këto përmbajtje duhet të caktohen në bazë të aftësive aktuale dhe shkathtësive të fëmijës.

Këto përmbajtje apo pritje duhet të jenë reale, konkrete dhe të matshme, të përcaktuara në kohë, kështu që vlerësimi mund të bazohet në përmbajtjen e caktuar.

Duhet të kemi kujdes që këto pritje apo përmbajtje të jenë të tilla që e sfidojnë nxënësin në nivelin aktual, as tepër lart e as më poshtë. Duhet të shohim, nëse pritjet janë arritur më parë sesa është pritur, atëherë duhet të ripërtërihen pritjet ose, në të kundërtën, nëse pritjet kanë qenë tepër të larta dhe nuk janë arritur, ato duhet të modifikohen.

Rezultatet e pritshme duhet të vazhdojnë deri në përmbushjen e tyre, pavarësisht nga përcaktimi i kohës.

Metodat dhe format e punës (përshkrimi i metodave dhe formave të punës)

Këtu përshkruhen të gjitha metodat dhe format që duhet të përdoren nga edukatori/ mësuesi për t'u arritur rezultatet e përcaktuara për fëmijën. Metodat dhe format duhet të jenë në përputhje me përmbajtjen e përcaktuar, gjithmonë duke synuar që ato të arrijnë efektin maksimal të asaj që ne synojmë të arrijmë te nxënësi. Mësuesi duhet të hulumtojë metoda, forma pune, sa me efektive dhe të llojllojshme, të shoqëruara me mjete adekuate. Disa nga format e punës mund të jenë: metoda e punës individuale, në grupe, në çifte, me projekte tematike, ndihmë nga bashkëmoshatarët etj.

Materialet didaktike

Këtu përshkruhen të gjitha materialet didaktike që përdoren në klasë me fëmijën për arritjen e rezultateve të të nxënësit, p.sh., mjetet tekniko-teknologjike, mjetet ndihmëse, si: zmadhuesit, fotografitë, ilustrimet, lodrat logjike etj.

Mbështetja nga resurset brenda dhe jashtë institucionit

Këtu shënohen të gjitha format e mbështetjes, resurset që i merr fëmija/nxënësi gjatë procesit mësimor, si: mbështetja nga mësuesi udhëtues, mësuesi mbështetës, asistenti, prindi, mësimi shtesë, aktivitetet e tjera etj.

Metodat e vlerësimit të fëmijës

Në këtë pjesë përshkruhen metodat dhe teknikat e vlerësimit që përdoren për vlerësimin e të nxëniet të fëmijës, d.m.th. çfarë metodash/ instrumentesh të vlerësimit janë përdorur. Është me rëndësi që të përdoret një shumëllojshmëri e metodave dhe teknikave të vlerësimit, në mënyrë që fëmijëve me nevoja të veçanta arsimore t'u jepet mundësia t'i demonstrojnë njohuritë dhe shkathtësitë e tyre. Metodatat e vlerësimit duhet të bazohen në aftësitë, shkathtësitë dhe përparësitë e fëmijës, në mënyrë që të mos kufizojnë shprehjen e talentit dhe aftësive të tyre. Duhet të kujdesemi që gjatë vlerësimit të fëmijës të sigurojmë një mjedis të qetë dhe të përshtatshëm, që mundëson performancën maksimale të fëmijës. Shih, Vlerësimi i nxënësve me nevoja të veçanta bëhet sipas Udhëzimit Administrativ nr.08/28 për vlerësimin e nxënësve sipas Kornizës së Kurrikulës së arsimit parauniversitar të Republikës së Kosovës.

Shembuj të metodave dhe teknikave vlerësuese, që mund të përdoren:

- Teste të thjeshta individuale
- Lejimi i kohës shtesë për fëmijën
- Thjeshtësimi i gjuhës së përdorur dhe udhëzimeve për aktivitetet
- Përdorimi i fotografive dhe simboleve
- Përdorimi i mjeteve konkrete gjatë vlerësimit pedagogjik
- Lista vëzhguese/ kontrolluese
- Mbikëqyrja e vazhdueshme e fëmijës, raporti i progresit
- Portfoliot e zhvillimit të fëmijës

Për më tepër, mund t'i referoheni: Vlerësimi i nxënësve me nevoja të veçanta bëhet sipas Udhëzimit Administrativ nr.08/28 për vlerësimin e nxënësve sipas Kornizës së Kurrikulës së arsimit parauniversitar të Republikës së Kosovës.

Përshkrimi i nivelit të arritjes së rezultateve të të nxëniet

Këtu përshkruajmë veprimet kryesore që personat përgjegjës kanë ndërmarrë gjatë punës me fëmijën, si: niveli i arritjes së rezultateve të të nxëniet, metodat dhe format e punës, materialet didaktike që janë përdorur si dhe hapat e veprimet për muajt në vazhdim për arritjen e rezultateve.

Po ashtu, këtu duhet të theksohen ndryshimet, vonesat apo vështirësitë që kanë dalë, veç atyre që janë planifikuar më parë. Kjo pjesë duhet të plotësohet gjatë gjysmëvjetorit të parë dhe të dytë.

Këtu në mënyrë të vazhdueshme vlerësohet përparimi i fëmijës, bazuar në elementet e sakta të fushës së aktivitetet. Vazhdimisht duhet të monitorohet

e gjithë puna me fëmijën, në mënyrë që të sigurohemi se jemi duke shkuar drejt arritjes së qëllimit.

Udhëzime për plotësimin e formës për fëmijët/nxënësit që punojnë me programin Mësimdhënia sipas fushave të aktiviteteve

Për fëmijët e moshës parashkollore, mund të organizohet mësimdhënia përmes fushave të aktiviteteve. Po ashtu, edhe për fëmijët me aftësi të kufizuara, të rënda ose të shumëfishta, kur nuk mund të organizohet mësimdhënia sipas lëndëve mësimore. Në këto raste procesi edukativo-arsimor mund të organizohet sipas fushave të aktiviteteve:

- **K** - Fusha e komunikimit dhe gjuhës
- **F** - Fusha fizike-motorike
- **SE** - Fusha e zhvillimit social-emocional
- **NJ** - Fusha e zhvillimit njohës
- **J** – Fusha e shkathtësive të jetës së përditshme
- **GJSH** - Koncepte gjuhësore
- **M** - Koncepte matematikore

K-Fusha e zhvillimit të gjuhës dhe komunikimit

- Ideja kryesore është që të mbështetet orientimi në mjedisin përreth dhe kuptimi e prodhimi i shprehjeve të ndryshme, duke ofruar përvoja dhe njohuri përmes shqisave të ndryshme të vetvetes dhe të mjedisit.
- P.sh., të shprehurit, fjalori, njohja e shkronjave ose fjalëve, simboleve, shenjave, përdorimi i komunikimit, të menduarit.

F-Fusha e zhvillimit fizik

- Ideja kryesore është që të forcohet vetëdijesimi i nxënësve për trupin e vet, të mbështetet zhvillimi i shkathtësive të mëdha dhe të vogla motorike dhe kështu të rritet aktiviteti i nivelit dhe aktiviteti i arritjeve.
- P.sh., shkathtësitë e mëdha dhe të vogla motorike, ekuilibri, koordinimi, ritmi, i muskujve, tonusi, lëvizja, koordinimi sy-dorë/këmbë .

SE-Fusha e zhvillimit social-emocional

- Ideja kryesore është që të zhvillohen shkathtësitë shoqërore të nxënësve në marrëdhënie të ndryshme shoqërore dhe në rrethe të ndryshme, duke mbështetur zhvillimin e ndjenjave dhe duke ofruar mundësi për pjesëmarrje në mjedise të ndryshme.
- P.sh., shkathtësitë shoqërore dhe shkathtësitë për bashkëpunim, të shprehurit, identifikimi dhe menaxhimi i ndjenjave, vetëmenaxhimi.

NJ-Fusha e zhvillimit njohës

- Ideja kryesore është që të aktivizohet përdorimi i shqisave për ta kuptuar mjedisin që e rrethon, në mënyrë që nxënësi të mund të vepronte arsyeshëm në mjedisin e vet, të jetë aktiv në komunikim dhe të mësojë t'i klasifikojë informatat, t'i lidhë ato dhe ngjarjet në mënyrë të arsyeshme
- P.sh., stimulimi i shqisave, përzgjedhja, kategorizimi, zgjidhja e problemeve, të kuptuarit e shkakut - pasojës.

J-Fusha e shkathtësive të jetës së përditshme

- Ideja kryesore është që të mbështetet pjesëmarrja aktive e nxënësit në veprimet e mjedisit që e rrethon, duke e rritur vetaktivitetin dhe pavarësinë.
- P.sh., lëvizja në hapësirë, ngrënia, higjiena personale, veshja, shëndeti, siguria, shkathtësitë për jetë, aktivitetet e kohës së lirë, transporti i pavarur.

Fushat e aktiviteteve janë të lidhura ngushtë me njëra-tjetrën dhe që zhvillimi i njërës ndërlidhet edhe me zhvillimin e tjetrës.

Për disa fëmijë mund të jetë e arsyeshme që të organizohet procesi edukativo-arsimor pjesërisht sipas fushave të aktiviteteve dhe koncepteve gjuhësore e matematikore. Ajo çfarë e dallon procesin edukativo-arsimor në fushë dhe koncepte është se aftësitë e caktuara zbërthehen në hapa, sipas tri formularëve që na i ofron programi, ndërsa konceptet nuk zbërthehen.

Fëmija mund të aftësohet në një ose në më shumë fusha aktiviteteve, gjithmonë duke u bazuar në nevojat individuale të tij. Procesin mësimor organizohet përmes koncepteve gjuhësore dhe matematikore, kur një nxënës ka nivelin e njohurive më të zhvilluar.

Në katrorë vendosim shenjën tik në fushën/konceptin që është përcaktuar nxënësi të vijojë procesin mësimor (duke u bazuar në raportin e dhënë nga ekipi vlerësues pedagogjik në komunë apo ekipet vlerësuese brenda qendrave burimore). Inicialet para katrorëve janë treguesit e fushave.

Data

Këtu shënohet data kur është bërë planifikimi i mësimdhënies në bazë të fushave të aktiviteteve apo koncepteve gjuhësore e matematikore.

Mësimdhënësit përgjegjës

Këtu shënohet emri i mësimdhënësve apo edukatorëve që janë duke punuar në fushën/konceptin e caktuar të aktiviteteve me fëmijën.

Asistenti/tja - Këtu shënohet emri i asistentes që ndihmon (asiston) mësuesen/ edukatoren në procesin edukativo-arsimor.

Aftësitë

Këtu duhet të shënohen aftësitë e përcaktuara për secilën fushë apo koncept gjuhësor e matematikor, që është specifikuar në programin Mësimdhënia sipas fushave të aktiviteteve. P.sh.:

- **K15** - Komunikon me fotografi
- **F28** - Krijon forma me plastelinë
- **Se12** - Merr pjesë në lojë me grup
- **Nj24** - Njeh ngjyrat themelore
- **J12** - Zbërthen kapësen
- **Gjsh1** - Dëgjon rrokjet
- **M7** - Numëron anëtarët e familjes

Këtu shënohen aftësitë që presim t'i zotërojë fëmija. Në fushat e cekura më lart, këto aftësi ndiqen me formularin ditor dhe, kur fëmija arrin 60-70% të rezultatit tri herët e fundit, lejohet të kalohet në aftësi tjetër. Ndërkaq, në koncepte gjuhësore dhe matematikore vlerësimi bëhet me shkrim (shih formularin faqe 78, 79).

Duhet të kemi kujdes që këto aftësi të jenë të tilla që e sfidojnë nxënësin në nivelin aktual, as tepër lart e as tepër poshtë.

Metodat dhe format e punës

Këtu shkruhen metodat dhe teknikat që duhet të përdoren nga mësimdhënësit për të arritur rezultatet e pritura në fushën/konceptin e caktuar për fëmijën. Këto rezultate apo përmbajtje mund të kenë një numër të metodave dhe teknikave që mbështesin atë, me elementet që do të zbatohen në shtëpi dhe në shkollë. I gjithë personeli që punon me fëmijën duhet të jetë i njohur me strategjitë, e nganjëherë edhe bashkëmoshatarët e fëmijës, në mënyrë që të ketë sukses në zbatimin e tyre. Disa nga metodat e punës mund të jenë: bashkëbiseduese, demonstruese, metoda e punës me material konkret, mësimdhënia e strukturuar, udhëzimet me shkrim/ fotografi, material i thjeshtësuar, pastaj përmes formave të punës, si: individuale, në grupe, në

çift, kohë shtesë për detyra, ndihma e bashkëmoshatarëve, ushtrime konkrete në situata të ndryshme.

Pajisjet mësimore individuale

Këtu përshkruhen të gjitha materialet didaktike që përdoren në klasë me fëmijët për arritjen e objektivave, p.sh.: mjetet tekniko-teknologjike, mjetet ndihmëse, zmadhuesit, fotografitë, ilustrimet, lodrat logjike etj.

Programet e mundshme për realizimin e mësimdhënies në fusha të aktiviteteve(MFA):

- ABA
- PECS
- Integrimi sensorik
- Floortime
- Të tjera

Vlerësimi i arritjes së rezultateve të nxënies në %

Vlerësimin në fusha të aktiviteteve e ndihmon ky udhëzues, duke paraqitur formularë të cilët duhet të ndiqen nga mësuesit/edukatorët. Programi ka 3 formularë që duhen ndjekur për vlerësim në mësimdhënie sipas fushave të aktiviteteve.

Formulari 1: Shërben për shënimin e informatave lidhur me zberthimin e detyrave për aftësitë përkatëse për çdo ditë pune. Formulari 1 është dokument që rri në dosjen e fëmijës dhe e përdor mësuesi i cili ndjek hapat e zhvillimit të aftësisë sipas fushave. Në këtë formular mbledhen të dhënat dhe analizohen me formulën $y/x = P\%$ sipas rezultatit. Nëse fëmija nga 18 hapa, ka arritur të realizojë 15 hapa i pavarur, $ai/ajo 13/18 = 0,72 \times 100 = 72,22\%$ dhe ka sukses 70% në detyrën e caktuar, që është performancë mesatare, ekipi vlerësues mund t'i rekomandojë mësimdhënësit të kalojë në detyrën tjetër. Në detyrën tjetër fëmija mund të kalojë nëse e realizon detyrën 60% të kërkesave. Tendenca duhet të jetë që fëmija të arrijë në performancë shumë të mirë, në 80-90% dhe performancë të shkëlqyer mbi 90% deri në 100%, sipas kriterit të përcaktuar. Në fund të çdo muaji, të dhënat e përpunuara, nga formulari 1 barten në formularin 2.

Formulari 2: Shërben për shënimin e të dhënave nga zhvillimi i shkathësive për secilin fëmijë. Ky formular përmban të dhëna, të cilat barten nga formulari 1 dhe çdo muaj, në ditën e fundit në kalendar, i dorëzohet prindit/kujdestarit, i cili duhet të jetë i nënshkruar nga mësuesi përgjegjës për fëmi-

jën dhe prindi/kujdestari i fëmijës.

Formulari 3: Shërben për shënimin e arritjeve në gjysmëvjetorin e parë dhe në fund të vitit shkollor për secilin fëmijë që është në fushë të aktiviteteve. Ky formular nënshkruhet nga drejtori i shkollës.

5. Vlerësimi pedagogjik brenda qendrës burimore

Ekipi vlerësues pedagogjik në qendra burimore përbëhet nga njerëz të kualifikuar, të cilët duhet të vlerësojnë fëmijët në të gjitha fushat, nëse ka dilema se mund të ndikojë aftësia e kufizuar. Nga qendrat burimore për mësim dhe këshillim, të mbështetur dhe nga mësuesit udhëtues, vlerësimi pedagogjik për nxënësit realizohet dy herë në vit, në periudhat nga **01-30 shtator** dhe nga **10.01.- 10.02. të vitit vijues**. Në rast se fëmija arrin të realizojë aftësinë edhe para periudhës së rivlerësimit, ajo mund të rishikohet dhe të ndryshohet me rekomandimin e mësueses së klasës.

Rezultati i vlerësimit do të merret si zgjidhje e pranueshme për të filluar marrjen e mësimdhënies sipas fushave të aktiviteteve.

Në tabelë duhet të shënohet data e vlerësimit dhe emri i atyre që marrin pjesë në vlerësim dhe pastaj të bashkëngjitet forma e vlerësimit.

Me qëllim që fëmija të mbështetet në mënyrë efikase dhe sistematike, është me rëndësi që rregullisht të vlerësohen aftësitë e caktuara në fushat e aktiviteteve:

- A jemi duke e mbështetur fëmijën në nivelin e duhur?
- A i kemi plotësuar vërtet nevojat individuale të nxënësit?
- A kanë qenë aftësitë e përcaktuara reale?

Në këtë periudhë, pas rishikimit, vendosen aftësitë e reja. Në vlerësimin e arritjes së aftësive është me rëndësi që të përfshihen të gjithë personat që mbështesin fëmijën: mësimdhënësi, prindërit, ofruesit e shërbimeve rehabilituese etj.

III PJESA REHABILITUESE

(Kjo pjesë plotësohet në rastet kur fëmija merr shërbime rehabilituese)

Përveç pjesës pedagogjike, disa fëmijë kanë nevojë edhe për trajtime rehabilituese, të cilat kryesisht ofrohen jashtë institucioneve edukativo-arsimore. Përveç qendrave burimore, të cilat mund të ofrojnë disa shërbime, shërbimet e tjera janë në domenin e institucioneve shëndetësore. Kjo pjesë duhet të plotësohet vetëm në rastet kur fëmija merr shërbimet rehabilituese.

Shërbimet rehabilituese caktohen nga ekipi vlerësues pedagogjik në komunë, duke u mbështetur në raportin/et mjekësore që posedon fëmija/nxënësi. Është me interes që në PIA të shënohen shërbimet rehabilituese që merr fëmija/nxënësi, në mënyrë që qëllimet e përcaktuara me PIA të koordinohen me ato rehabilituese.

Gjatë hartimit të PIA-s është me shumë interes të përfshihen edhe ofruesit e shërbimeve rehabilituese. Gjithashtu, nga prindërit duhet të merren informata për shërbimet rehabilituese që ofrohen ose janë marrë më parë. Para se të merret informata nga ofruesit e shërbimeve rehabilituese, duhet të merret leja nga prindi ose kujdestari i fëmijës. Nëse ofruesit e shërbimeve rehabilituese nuk mund të marrin pjesë në takimet e PIA-s, atëherë janë të obliguar që informatat e tyre rreth fëmijëve t'i dërgojnë me shkrim, e po ashtu të marrin informacione nga takimet.

1. Shërbimet rehabilituese

Këtu është një listë e shërbimeve të mundshme rehabilituese, e ju mund të shënoni të gjitha trajtimet ose shërbimet e ofruara për rehabilitimin e fëmijëve, p.sh.:

- Psikologu
- Pedagogu
- Fizioterapeuti
- Logopedi
- Mobiliteti dhe shkathtësitë ditore
- Orientimi në hapësirë
- Terapia e punës
- Shkathtësitë shoqërore
- Surdoaudiologu
- Oftalmologu
- Të tjera: specifiko!

Shënojeni edhe emrin e ofruesit të shërbimeve, personin kontaktues dhe

informacionin për kontakt (telefoni, adresa e postës elektronike) dhe bashkëngjiteni raportin, të përgatitur nga ai dhe datën e atij raporti.

Nëse keni informacione të mëparshme rreth rehabilitimit të fëmijës, mund t'i shënoni këtu, në këtë pjesë.

2. Qëllimi i trajtimit të rehabilitimit

Bazuar në informatat e mbledhura nga prindërit dhe ofruesit e shërbimeve dhe në raportin nga shërbimet rehabilituese që merr fëmija/ nxënësi, mund të përshkruani disa prej shërbimeve që fëmija/nxënësi merr si dhe periudhën kohore.

3. Vendi ku ofrohen shërbimet rehabilituese

Shënoni më poshtë, ku ofrohen shërbimet rehabilituese, p.sh.:

Institucionet parashkollore

- Shkolla
- Qendrat burimore
- OJQ-të,
- Qendrat e mjekësisë familjare
- Spitalet rajonale dhe QKMF-të
- Specifiko të tjera!

PLANIFIKIMI I TRANSICIONIT

(Faza e kalimit)

Kujdes i veçantë duhet t'u kushtohet periudhave të transicionit/kalimit të fëmijës dhe kjo pjesë duhet të plotësohet vetëm në rastet kur fëmija kalon:

- prej njërit në institucionin tjetër (kur ndërron vendbanimin)
- prej një niveli të shkollimit në nivelin më të lartë
- prej qendrës burimore në shkollën e rregullt dhe anasjelltas
- prej klasës së bashkangjitur në klasën e rregullt dhe anasjelltas

Në mënyrë që të sigurojmë kalimin efikas dhe mbështetjen e vazhdueshme, ky proces duhet të përgatitet dhe të planifikohet mirë.

Në mënyrë që fëmijës t'i ofrohet mbështetje e vazhdueshme, pa ndonjë vonesë, të gjitha informatat relevante duhet t'i jepen shkollës së pranimit. Në takimin kalimtar informatat duhet të barten nga shkolla e mëparshme e fëmijës në shkollën pranuese. Nga prindërit duhet të merret leja për bartjen e informatave në fazën e transicionit (kalimit). Në takim duhet të marrin pjesë:

- prindërit
- edukatorët / mësimitdhënësi i klasës / mësimitdhënësi gjithëpërfshirës nga shkolla e mëparshme e fëmijës
- Mësimitdhënësi udhëtues nga qendra burimore, nëse është e nevojshme
- Mësimitdhënësi i klasës / mësimitdhënësi gjithëpërfshirës dhe drejtori i shkollës pranuese

1. Informimi dhe përgatitja psikofizike e fëmijës dhe e familjes për transicion (kalim)

Përshkruajeni këtu shkurtimisht gjendjen psikofizike të fëmijës; aftësitë, shkathtësitë dhe nevojat për mbështetje.

2. Informimi, përgatitja dhe planifikimi i punës me mësimitdhënësit/përgjegjësit

Përshkruajeni shkurtimisht këtu, si ka qenë mësimi i organizuar më parë, çfarë lloj mbështetjeje ka qenë e siguruar (përkrahja nga mësimitdhënësi udhëtues ose mësimitdhënësi gjithëpërfshirës, asistenti personal, mësimitdhënia individuale, mbështetja me pajisje, me materiale mësimore dhe didaktike, transporti etj.).

3. Mbështetja e nevojshme në fazën fillestare

Planifikoni këtu, së bashku me prindërit dhe mësuesit e shkollës pranuese, si dhe me mësimpldhënësin udhëtues (nëse është e nevojshme), si të organizohen mësimi dhe mbështetja në fazën e parë në transicion (kalim).

- Çfarë lloj mbështetjeje është e nevojshme;
- A ka nevojë për pajisje dhe ç’lloj pajisjeje;
- Transporti;
- Kush janë personat përgjegjës nga shkolla pranuese;
- Personi kontaktues nga shkolla e mëparshme.

4. Emri i pjesëmarrësve

Plani i transicionit duhet të nënshkruhet nga prindërit, mësimpldhënësi i shkollës dërguese si dhe mësimpldhënësi dhe drejtori i shkollës që e pranon fëmijën.

5. Raporti i përgjithshëm vjetor i vlerësimit të arritjes së rezultateve të të nxënimit

Me qëllim që fëmija të mbështetet në mënyrë efikase dhe sistematike, është e rëndësishme që rezultatet e të nxënimit të përcaktuara në PIA të vlerësohen rregullisht:

- A jemi duke e mbështetur fëmijën në nivelin e duhur?
- A i kemi plotësuar vërtet nevojat individuale të nxënësit?
- A kanë qenë rezultatet e të nxënimit reale?
- Çka është e rëndësishme që të ndryshohet apo të plotësohet për të ardhmen?

Për t’u siguruar që fëmija mbështetet në mënyrë efikase, është me rëndësi të vlerësohet edhe sistemi i përkrahjes brenda dhe jashtë shkollës:

- Sa kemi arritur ta përkrahim fëmijën?
- Sa ka qenë ajo përkrahje e koordinuar dhe sistematike?
- Sa ka qenë funksionale rrjedha e informatave ndërmjet aktorëve të ndryshëm rreth fëmijës?
- Sa ka qenë e qartë ndarja e përgjegjësisive ndërmjet aktorëve të ndryshëm?
- Çfarë ndryshimesh mund të nevojiten?

Vlerësimi i përgjithshëm duhet të bëhet në bazë të qëllimeve të caktuara dhe rezultateve të të nxënimit për lëndë të individualizuara apo për fushë të aktiviteteve. Vlerësimi duhet të bëhet nga të gjithë personat që kanë punuar me fëmijën. Është me rëndësi që në vlerësim të përfshihen edhe prindërit,

pasi që ata nga shtëpia sjellin informata të rëndësishme për zhvillimin e fëmijës. Nxënësi mund të përfshihet në vlerësim aq sa të jetë e mundur. Informatat, që merren nga monitorimi dhe vlerësimi gjatë gjithë vitit, mblidhen nga mësimsdhënësit dhe u jepen prindërve.

Vlerësimi duhet të jetë me shkrim dhe përskruar, duke mbuluar të gjitha elementet që përfshijnë fushat e aktiviteteve.

6. Nënshkrimet e hartuesve të PIA-s

Këtu shënohen dhe nënshkruajnë pjesëmarrësit që kanë hartuar PIA-n, gjithmonë kur e hartojnë për herë të parë apo kur e rishikojnë atë duke u shënuar edhe data. Në rubrikat e tjera, shënohen të gjithë ata që nuk janë cekur.

7. Miratimi

Nënshkrimi, miratimi dhe vulosja e dokumentit nga ana e drejtorit të shkollës.

FORMA E PLANIT INDIVIDUAL I ARSIMIT (PIA)

I PJESA ADMINISTRATIVE

1. Të dhënat për fëmijën

Emri dhe Mbiemri	
Ditëlindja	
Prindërit / Kujdestarët	
Gjuha amtare	
Telefoni	
Adresa e postës elektronike	
Vendbanimi	
Institucioni arsimor	
Klasa/ Grupmosha	
Mësimdhënësi/Edukatori	

2. Historiku i shkollimit paraprak

☐ Çerdhe	Periudha kohore _____
☐ Kopsht	Periudha kohore _____
☐ Shkollë	Periudha kohore _____
☐ Qendra burimore	Periudha kohore _____
☐ Të tjera	

3. Gjendja shëndetësore e fëmijës/ nxënësit

Rekomandimet mjekësore	
Intervenimet	
Rehabilitimet	

Terapitë mjekësore	
Pajisjet mbështetëse	
Shërbimet e tjera	

4. Institucioni arsimor ku fëmija/ nxënësi do të vijojë mësimin:

Vendi	Orar i plotë	Orar i pjeshëm
Klasë e rregullt		
Klasë e bashkëngjitur		
Qendër burimore		
Institucion parashkollor		
Të tjera		

5. Shërbimet brenda dhe jashtë institucionit arsimor:

Shërbimi	Emri dhe mbiemri	Kontakti (Nr. Telefonit / e-mail)
Psikologu		
Pedagogu		
Mësuesi/Edukatorja mbështetëse		
Asistenti i fëmijës		
Mësuesi udhëtues		
Të tjerë		

II PJESA PEDAGOGJIKE

1. Niveli i gjendjes aktuale të fëmijës

(nëse fëmija/nxënësi ka vlerësim pedagogjik nga ekipi vlerësues komunal, përshkruajeni në këtë pjesë)

Data : _____

1. Fusha njohëse dhe njohuritë e përgjithshme

2. Fusha sociale dhe emocionale

3. Fusha e gjuhës dhe komunikimit

4. Fusha e zhvillimit të fizik

5. Fusha e shkathtësive të jetës së përditshme

QËLLIMI I PËRGJITHSHËM I TË NXËNIT

Qëllimi është pikësypnim të cilin dëshirojmë të arrijmë si rezultat i punës pedagogjike me fëmijën/nxënësin brenda një periudhe të caktuar kohore (një vit shkollor).

QËLLIMI 1

QËLLIMI 2

2. Lënda e individualizuar _____ Data _____ Numri i orëve të përcaktuara ____ Emri i mësimitdhënësit _____		
Aftësitë dhe shkathtësitë e nxënësit për lëndë	Nevojat arsimore të nxënësit për lëndë	
Rezultatet e të nxënësit		
Metodat dhe teknikat e punës ☐ Verbale ☐ Ilustrimit ☐ Demonstrimit ☐ Eksperimentale ☐ Laboratorike ☐ (shto të tjera)	Format e punës ☐ Individuale ☐ Çift ☐ Grup	Materialet didaktike
Mbështetja nga bashkëpunëtorët profesionalë brenda dhe jashtë ☐ Edukatori mbështetës ☐ Mësuesi udhëtues nga Qendrat burimore ☐ Psikologu ☐ Pedagogu ☐ Punëtori shëndetësor (pediatri, infermierja etj.) ☐ Etj. (shto të tjerë)		
Metodat e vlerësimit të të nxënësit të fëmijës/ nxënësit ☐ Testet e administruara individualisht ose për grupe të vogla ☐ Lejimi i kohës shtesë për nxënës për të plotësuar testet apo detyrat ☐ Lejimi i përgjigjeve me gojë ☐ Thjeshtësimi i gjuhës së përdorur dhe udhëzimeve për pyetjet në teste ☐ Përdorimi i fotografive dhe simboleve ☐ Përdorimi i mjeteve konkrete gjatë vlerësimit ☐ Inkurajimin e vetëvlerësimit të nxënësve ☐ Vlerësimi me anë të projekteve individuale ose grupe ☐ Vlerësimi me anë të portfolios etj. ☐ (shto metoda/instrumente të tjera të përdorura etj.)		

Përshkrimi i nivelit të arritjes së rezultateve të të nxënit	
Periudha kohore	Çka është punuar në drejtim të arritjes së rezultateve të përcaktuara të të nxënit (raportim nga mësimdhënësi, edukatori, prindi dhe të tjerë)
Gjysmëvjetori i parë	Niveli i arritjes së rezultateve të të nxënit
	Metodat dhe teknikat e punës që janë përdorur
	Materialet didaktike që janë përdorur
	Hapat/veprimet për muajt në vijim për arritje të rezultateve
Gjysmëvjetori i dytë	Niveli i arritjes së rezultateve të të nxënit
	Metodat dhe teknikat që janë përdorur
	Materialet didaktike që janë përdorur
	Hapat/veprimet për muajt në vijim për arritje të rezultateve

FORMA E PUNËS PEDAGOGJIKE SIPAS FUSHAVE TË AKTIVITETEVE

3. Fusha e aktiviteve _____ Data _____		
Edukatori përgjegjës _____		
Aftësitë dhe shkathtësitë e fëmijës/nxënësit për fushë	Nevojat edukative të fëmijës/nxënësit për këtë fushë	
Rezultatet e të nxënit		
Metodat dhe teknikat e punës ☐ Verbale ☐ Ilustrimit ☐ Demonstrimit ☐ Eksperimentale ☐ Laboratorike ☐ (shto të tjera)	Format e punës ☐ Individuale ☐ Çift ☐ Grup ☐ (shto të tjera)	Materialet didaktike
Mbështetja nga bashkëpunëtorët profesionalë brenda dhe jashtë institucionit ☐ Edukatori mbështetës ☐ Mësuesi udhëtues nga Qendrat burimore ☐ Psikologu ☐ Pedagogu ☐ Punëtori shëndetësor (pediatri, infermierja etj.) ☐ Etj. (shto të tjera)		
Metodat e vlerësimit të zhvillimit dhe të nxënit të fëmijës ☐ Listat vëzhguese/ kontrolluese ☐ Mbikëqyrja e vazhdueshme e fëmijës, raporti i progresit ☐ Portfolio e zhvillimit të fëmijës etj. ☐ (shto metoda/instrumente të tjera të përdorura)		

Përshkrimi i nivelit të arritjes së rezultateve të të nxënit	
Periudha kohore	Çka është punuar në drejtim të arritjes së rezultateve të përcaktuara të të nxënit (raportim nga mësime dhënësi, edukatori, prindi dhe të tjerët)
Gjysmëvjetori i parë	Niveli i arritjes së rezultateve të të nxënit
	Metodat dhe teknikat e punës që janë përdorur
	Materialet didaktike që janë përdorur
	Hapat/veprimet për muajt në vazhdim për arritje të rezultateve
Gjysmëvjetori i dytë	Niveli i arritjes së rezultateve të të nxënit
	Metodat dhe teknikat që janë përdorur
	Materialet didaktike që janë përdorur
	Hapat/veprimet për muajt në vijim për arritje të rezultateve

FORMË QË PLOTËSOHET PËR FËMIJË/ NXËNËS QË PUNOJNË ME PROGRAMIN MËSIMDHËNIA SIPAS FUSHAVE TË AKTIVITETEVE

4. Fushat e aktiviteve SE NJ F J **Data** _____

Mësuesi përgjegjës _____
Asistenti _____

Fushat	Aftësitë (Rezultatet e të nxënit)		
K (Komunikimi) SE (Social-emocionale)			
NJ (Njohëse)			
F (Fizike)			
J (Jeta e përditshme)			
Metodat dhe teknikat e punës	Format	Pajisjet sipas aktivitetit	Programet
Verbale ☐	☐ Individuale		☐ ABA
Ilustrimit ☐	☐ Çift		☐ PECS
Demonstrimit ☐	☐ Grup		☐ Integrimi sensorik
Eksperimentale ☐			☐ Floortime
Laboratorike ☐			☐ Të tjera.....
Etj. ☐			
Vlerësimi i arritjes së rezultateve të të nxënit në %			
Gjysmëvjetori i parë		Gjysmëvjetori i dytë	

III PJESA REHABILITUESE

(Kjo pjesë plotësohet në rastet kur fëmija merr shërbime rehabilituese)

1. Shërbimet rehabilituese

Lloji i shërbimit	Institucioni/shoqata/OJQ/ Personi privat që ofron shërbime	Periudha kohore

2. Vlerësimi dhe shkëmbimi i informatave nga ofruesit e shërbimeve rehabilituese

(Bashkëngjitni raportin nga shërbimet rehabilituese ose përshkruani disa prej shërbimeve që i bëhen fëmijës)

IV PLANIFIKIMI I TRANSICIONIT

1. Informimi dhe përgatitja psikofizike e fëmijës/ nxënësit dhe familjes për transicion

2. Informimi, përgatitja dhe planifikimi i përbashkët me mësimdhënësit /përgjegjësit, ku fëmija/ nxënësi do të vazhdojë arsimimin

3. Mbështetja e nevojshme për fazën fillestare

Planifikoni këtu, së bashku me prindërit dhe mësuesit e shkollës pranuese, si dhe me mësuesin udhëtues (nëse është e nevojshme), si të organizohet mësimi dhe mbështetja në fazën e parë të transicionit, çfarë lloj mbështetjeje është e nevojshme (pajisje, transport, materiale didaktike etj.), kush janë personat përgjegjës nga shkolla pranuese, personi kontaktues nga shkolla e mëparshme.

4. Emri i pjesëmarrësve:

Data:	
Prindërit/Kujdestarët e fëmijës:	
Mësimdhënësi i institucionit paraprak:	
Mësimdhënësi i institucionit pranues:	
Drejtori i institucionit pranues:	
Të tjera:	

5. Raport i përgjithshëm vjetor i vlerësimit të arritjes së rezultateve të të nxënit

(raportim nga mësuesi i klasës, edukatori-ja, prindi dhe të tjerë)

Periudha kohore

Raporti përshkruhet duke u bazuar në çështjet, si: Çka është arritur në drejtim të përbushjes së qëllimeve vjetore të të nxënit, sa është mbështetur fëmija, a i kemi plotësuar vërtet nevojat individuale të nxënësit? A kanë qenë rezultatet e të nxënit reale? Çka është e rëndësishme që të ndryshohet apo të plotësohet në të ardhmen? Sa ia kemi dalë ta përkrahim fëmijën? Sa ka qenë ajo përkrahje e koordinuar dhe sistematike? Sa ka qenë funksional komunikimi ndërmjet aktorëve të ndryshëm rreth fëmijës? Sa ka qenë e qartë ndarja e përgjegjësisë ndërmjet aktorëve të ndryshëm? Çfarë ndryshimesh mund të nevojiten? Etj.

Pjesëmarrësit në raportim

Emri dhe mbiemri:

Edukatori/ja _____
Mësuesi/ja e klasës _____
Prindërit/ Kujdestarët _____
Mësuesi mbështetës _____
Mësuesi udhëtues _____

6. Hartuesit e PIA-s

Data:	
Mësuesi i klasës: Edukatori-ja i/e grupit:	
Drejtori i institucionit:	
Mësuesi/Edukatori-ja mbështetës-e	
Mësuesi udhëtues	
Asistenti i fëmijës	
Prindërit/Kujdestarët	
Të tjerë:	

7. Rishikimi i parë

Data:	
Mësuesi i klasës: Edukatori-ja i/e grupit:	
Drejtori i institucionit:	
Mësuesi/Edukatori-ja mbështetës-e	
Mësuesi udhëtues	
Asistenti i fëmijës	
Prindërit/Kujdestari i fëmijës:	
Të tjerë:	

8. Rishikimi i dytë

Data:	
Mësuesi i klasës: Edukatori-ja i/e grupit:	
Drejtori i institucionit:	
Mësuesi/Edukatori-ja mbështetës-e	
Mësuesi udhëtues	
Asistenti i fëmijës	
Prindërit/Kujdestari i fëmijës:	
Të tjerë:	

Drejtori i institucionit arsimor

Nënshkrimi dhe vula

Data dhe vendi

FJALORTH TERMINOLOGJIK

Fëmijë me nevoja të veçanta arsimore - Fëmijë me nevoja të veçanta arsimore është ai fëmijë i cili ka vështirësi të theksuara në të nxënë në krahasim me bashkëmoshatarët e tij dhe i nevojitet mbështetje e veçantë. Kjo mbështetje duhet të jetë në formë të organizuar dhe zyrtare dhe të ofrohet sa më tepër që është e mundur në mjedise të integruara, në shkolla të rregullta. Ekipi komunal vlerësues dhe mbështetës përcakton se cilët fëmijë kanë nevoja të veçanta arsimore. Të gjithë fëmijët që janë përcaktuar se kanë nevoja të veçanta arsimore dhe kanë vendimin për arsim me nevoja të veçanta, duhet të kenë Plan Individual të Arsimit.

Ekipi vlerësues komunal- është ekip profesional në nivel komune i cili funksionon sipas Udhëzimit Administrativ të MASHT-it nr.07/2012, roli i këtij ekipi është vlerësimi pedagogjik i nevojave individuale të fëmijëve me nevoja të veçanta që vijojnë institucionet arsimore

Qendra burimore - Këto janë shkolla ku ndjekin mësimet fëmijët me aftësi të kufizuara të ndryshme dhe ato janë të organizuara në bazë të llojit të dëmtimit. Ekzistojnë 7 shkolla speciale: Shkolla për fëmijët me dëmtime në të parë në Pejë, shkolla për fëmijët me dëmtime në të dëgjuar në Prizren, shkollat për fëmijët me dëmtime intelektuale në Prishtinë, Prizren, Mitrovicë dhe në Shtime. Ekziston edhe një shkollë speciale në veriun e Mitrovicës, ku vijojnë fëmijët serbë, e cila nuk është e integruar në sistemin e MASHT-it dhe për të nuk ka informata të mjaftueshme. Këto shkolla janë në proces të transformimit në qendra burimore dhe është planifikuar të jetë e tillë që të shërbejë si Qendër Burimore, e cila do të ketë dy njësi: Njësinë e shkollës speciale, e cila do të organizojë dhe zbatojë mësimdhënien për fëmijët që kanë aftësi të kufizuara të rënda dhe të shumëfishta dhe njësinë apo qendrën e shërbimeve të mbështetjes, e cila do të mbështesë fëmijët me nevoja të veçanta arsimore dhe arsimtarët e tyre në shkolla të rregullta.

Klasë e bashkëngjitur - është klasa e cila funksionon në shkollë të rregullt dhe aty mësojnë fëmijët me nevoja të veçanta arsimore. Në këto klasa mësimet i vijojnë fëmijë që kanë nevoja të veçanta të ndryshme arsimore, kanë dëmtime të ndryshme dhe janë të moshave të ndryshme.

Mësuesit udhëtues – janë mësimdhënës të punësuar në shkolla speciale/ qendra burimore, të cilët mbështesin nxënësit me nevoja të veçanta arsimore nëpër shkolla/klasa të rregullta. Përveç ndihmës që ofrojnë për nxënësit, arsimtarët udhëtues mbështesin dhe udhëzojnë arsimtarët e rregullt, si të punojnë me fëmijët me nevoja të veçanta arsimore.

Mësuesit mbështetës – Arsimtarët gjithëpërfshirës janë mësimdhënës të trajnuar, të cilët janë të punësuar për të punuar me fëmijët me nevoja të veçanta arsimore në shkolla dhe klasa të rregullta. Detyra e tyre është që të

organizojnë mësimdhënie për nxënësit me nevoja të veçanta arsimore pa i nxjerrë ata nga klasa e rregullt, por në bashkëpunim me mësimdhënësin klasor të organizojnë mbështetjen. Detyra të tjera të këtyre mësimdhënësve janë edhe ngritja e vetëdijes për gjithëpërfshirje, udhëzimi i stafit menaxhues për aspektin e gjithëpërfshirjes dhe ndikimi tek i gjithë stafi për ta bërë shkollën më gjithëpërfshirëse.

Edukatori/ja mbështetëse - Bënë koordinimin e punës edukative dhe mbështetjen e institucionit në sigurimin e përkrahjes së nevojshme për fëmijët me nevoja të veçanta arsimore, këshillimin dhe mbështetjen e edukatores dhe personelit të institucionit edukativo-arsimor.

Asistenti personal - përfshin formën e organizuar të mbështetjes për nxënësit me aftësi të kufizuara në kryerjen e aktiviteteve të përditshme. Asistenca personale në nxënie ka të bëjë me përfshirjen dhe transformimin: mësimdhënës-asistent-programi-nxënësi (kur një nxënës nuk është në gjendje të dëgjojë ose të flasë, të shkruajë, të lëvizë etj.).

Logopedi - është specialist që merret me parandalimin, zbulimin, diagnostikimin dhe trajtimin logopedik të fëmijëve dhe të rinjve me çrregullime të të folurit, zërit, gjuhës, komunikimit verbal dhe joverbal.

Surdoaudiologu – është specialist i cili merret me personat që kanë dëmtime në të dëgjuar, çrregullime të gjuhës dhe dëgjimit, përmes detektimit, diagnostikimit, etiologjisë, rehabilitimit dhe protetikës si dhe me edukimin dhe arsimimin e personave me dëmtime në dëgjim në të gjitha nivelet e arsimit. Fizioterapeuti - është profesionist i shëndetit, i cili merret me procesin e fizioterapisë, ofron shërbime për personat me qëllim të zhvillimit, ruajtjes dhe përtërimit maksimale të mobilitetit dhe lëvizjes. Punon me persona të të gjitha moshave për t'u ruajtur shëndetin, duke mbështetur kthimin e funksionit dhe të pavarësisë, kur individët të kenë probleme të shkaktuara nga ndonjë çrregullim, që ndikon në sistemin e lëvizjes dhe/ose aftësisë së kufizuar, e cila është produkt i ndonjë çrregullimi. Bën trajtime, sipas nevojës, duke përdorur ushtrime forcimi ose zbutjeje, terapi manuale (masazh, manipulime...).

Psikologu - është një profesionist i cila ka diplomuar në Psikologji. Është profesionist për trajtimin e problemeve të lidhura me shkollën dhe me sistemin arsimor. Psikologu i shkollës punon me fëmijët që kanë vështirësi në të nxënë, në vëmendje dhe përqendrim, sjellje, gjithashtu merret me fëmijët e keqtrajtuar ose të lënë pas dore nga ana e familjes. Puna e psikologëve në shkollë kryesisht ka për qëllim zhvillimin e potencialit të nxënësve, ruajtjen e shëndetit psikik të tyre, zhvillimin e aftësive ndërpersonale dhe shoqërore. Psikologu i shkollës merr pjesë në vlerësimin e statusit psikofizik të fëmijëve, prej regjistrimit deri në përfundimin e shkollës fillore, merr pjesë në ekipin

e vlerësimit për të përcaktuar formën e duhur të arsimit, në procedurat e identifikimit etj.

Pedagogu - është profesionist që merret me edukimin dhe arsimimin e fëmijëve, të rinjve dhe të rriturve. Punon në shkolla, institucione parashkollore, në shtëpi për fëmijët e braktisur, konviktin e studentëve. Pedagogu punon në planifikimin e planprogrameve, përfshirë planifikimin dhe zhvillimin profesional të mësimeve, merr pjesë në hartimin e planit vjetor dhe në planifikimin e punës së shkollës, merr pjesë në punën e këshillit të arsimtarëve. Në këtë aktivitet pedagogu bashkëpunon me personelin udhëheqës dhe me profesionistët e tjerë (psikologë, mësues specialë etj.). Planifikon punën me fëmijët me vështirësi në të nxënë, punon në zhvillimin e një plani të punës me mësime për fëmijët e talentuar, në bashkëpunim me psikologun dhe mësuesin e tjerë.

Oftalmologu – Mjeku specialist, i cili diagnostikon dhe trajton sëmundjet e syrit, me qëllim ruajtjen apo rregullimin e shëndetit të syve apo të shikimit. Ai bën vlerësimin e tërësishëm të funksionimit pamor si dhe të gjendjes shëndetësore të syrit dhe shëron problemet e konstatuara, duke rekomanduar ushtrime okulare ose një rregullim të përshtatshëm, përdor mjete në trajtimin efektiv të të parit, zbaton trajtime të rëndësishme për rehabilitimin e suksesshëm.

Terapia e punës – terapia e punës u ndihmon personave të cilët kanë aftësi të kufizuara fizike që të jenë aktivë në jetën e përditshme. Përmes terapisë së punës përmirësohen shkathtësitë, mësohen mënyrat alternative si të kryhet një detyrë, njihen me pajisje që përdoren, përfshirë intervenimin në aktivitetet për vetëkujdesin, higjienën personale, veshjen, të ushqyerit, komunikimin, aktivitetet produktive, aktivitetet e lira etj. Terapeuti i punës mund të ndihmojë personin me dëmtime fizike se si të kryjë me lehtësi aktivitetet e përditshme. Terapia e punës nxënësve u ndihmon zhvillimin e motorikes dhe në shkrim.

Mobiliteti dhe shkathtësitë ditore - Lëvizja është aftësia për të ndihmuar trupin që të lëvizë dhe të kalojë distancën nga pikënisja deri në destinacion. Aftësitë e përditshme u mundësojnë personave me dëmtime në të parë pavarësinë në jetën e tyre të përditshme dhe respektimin e normave të mjedisit në të cilin ata jetojnë. Në përgjithësi, këto shkathtësi atyre u mundësojnë jetë më të mirë dhe një integrim të suksesshëm shoqëror.

Orientimi në hapësirë – peripatologjia - orientimi në hapësirë është aftësia e personave të verbër dhe me dëmtime në të parë që në çdo moment të pozicionojnë trupin e tyre në relacion me rrethin. Programin e trajnimit e zbatojnë ekspertët e peripatologjisë, por çdo program trajnimi është individual

dhe bëhet në mjedise të ndryshme - në ambiente të mbyllura në kushte të kontrolluara, në vend të hapur më shumë ose më pak të kontrolluar (në mjedise të ngushta lagjeje), shtigje dhe sipërfaqe të tjera publike. Orientimi dhe lëvizja me teknikat: asistenti, lëvizja me një shkop të gjatë të bardhë, lëvizja me ndihmën e një qeni udhëzues, lëvizja me ndihmën e pajisjeve elektronike etj.

REFERENCAT

Guidelines on the individual education plan process, published by the Stationery Office, Dublin, May 2006

The individual Education Plan (IEP), A resource Guide, Ministry of Education, Ontario, 2004

Individual Education Plan – IEP as a produkt. Lectures of Elina Oksanen 10/2009

Teaching organized according to activity areas. Finnish National Board of Education 2010 http://www.edu.fi/erityinen_tuki/avauksia_opsiin/opetus_jarjestaminen_toiminta-alueittain

